

Täysistunto

Maanantai 2.12.2024 klo 14.01—21.48

8. Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 8 §:n muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 135/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 19/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Pekonen.

Keskustelu

20.10 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on todellakin toteuttanut jo vuoden 2024 budjetissaan mittavia työttömyysturvan leikkauksia, joiden seurauksena eriarvoisuus ja lapsiperheköyhyys ovat kasvaneet sekä toimeentulokiriippuvuus on lisääntynyt. Täytyy todeta, että minulla on ollut välillä tässä eduskunnan täysistuntosalissa sellainen olo, että minä puhun näitä minun samoja puheitani illasta toiseen, ja ehkä niin voi ollakin, mutta kun nämä esitykset ovat jatkuvasti aivan samankaltaisia: leikataan, leikataan ja leikataan, muun muassa työttömiltä useaan eri otteeseen, monella eri esityksellä.

Näillä esityksillä hallitus hakee siis paitsi säästöjä valtiontalouteen myöskin laskennallisia positiivisia työllisyysvaikutuksia. Ministerit ja hallituspuolueiden kansanedustajat toistavat jatkuvasti täällä salissa, kuinka näitä ikäviä päätöksiä on vaan pakko tehdä, mutta haluan sanoa teille, hyvät kollegat, että ei ole mikään pakko. Poliitikka on arvovalintoja, ja tämän hallituksen arvot ovat kovat.

Sitä paitsi työllisyys on vuoden 2024 aikana heikentynyt merkittävästi ja uhkaa tuoreen työmarkkinaennusteen mukaan heikentyä edelleen vuonna 2025. Työttömyysturvan korvausastetta on laskettu yhä kauemmaksi pohjoismaisesta tasosta, samalla kun lomautuksien ja irtisanomisten määrä kasvaa, ja nyt tämä käsiteltävä esitys jatkaa työttömyysturvan leikkauslinjaa, kun työllistämistä edistävien palvelujen ajalta maksettavasta peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotusosasta sekä ansiopäivärahan korotetusta ansio-osasta luovutaan.

Lisäksi poistetaan mahdollisuus maksaa liikkuvuusavustusta korotettuna ja myös osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää pienennetään 50 prosentista 35 prosenttiin täyden työmarkkinatuen määrästä. Nämä leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisryhmiin kuin aiemmatkin, jo voimassa olevat työttömyysturvan heikennykset.

Sen lisäksi, että nämä leikkaukset heikentävät työttömien toimeentuloa ja lisäävät jälleen toimeentulotuen tarvetta, ne ovat työllisyyden edistämisen näkökulmasta haitallisia. Aktiivijan korotusosan poisto tarkoittaisi työmarkkinatuen tai peruspäivärahan saajalle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

noin 114 euron kuukausittaista heikennystä toimeentuloon, ja 3 000 euroa kuukaudessa ansainneen ansiopäivärahan heikennys olisi vastaavasti noin 208 euroa kuukaudessa.

Näiden taloudellisten menetyksien lisäksi korotusosien poisto heikentää kannusteita osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin, mikä uhkaa johtaa etenkin pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen lisääntymiseen. Syyskuussa 24 työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumista kuvaava aktiivointiaste oli pitkäaikaistyöttömien kohdalla vain noin yhdeksän prosenttia, mikä uhkaa esityksen myötä heiketä sitten ennestään. Kyse ei ole pelkästään motivaatiotekijöistä, vaan palveluihin osallistuminen tuo myös kustannuksia, joihin työttömällä ei välttämättä ole varaa ilman tätä korotusosaa. Tutkitusti monilla aktiiviseen työvoimapolitiikkaan kuuluvilla palveluilla, kuten työvoimakoulutuksella, voidaan merkittävästi edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä, ja siksi niihin osallistumiseen tulisi päinvastoin kannustaa, etenkin tilanteessa, jossa avoimien työpaikkojen määrä on laskenut ja pitkäaikaistyöttömyys kasvanut nopeasti. Työttömille tulisi siis tarjota mahdollisuuksia ja kannusteita oman osaamisen kehittämiseen ja muihin yksilöiden tarpeita vastaaviin palveluihin. — Onko tässä viisi minuuttia tämä aika vai seitsemän? [Puhemies: Seitsemän!] Kiitos, puhemies, sitten voin jatkaa tässä vielä muutaman minuutin.

Vastaavasti tämä liikkuvuusavustuksen korotusosan poistuminen kohdistuu juuri sellaiseen sosiaaliturvan elementtiin, jonka tavoite on edistää työllistymistä. Liikkuvuusavustusta on voitu maksaa korotettuna, jos työpaikka sijaitsee yli 200 kilometrin päässä kotoa. Tämän korotusosan poisto heikentääkin kannusteita työvoiman liikkuvuuteen ja on omiaan pahentamaan työvoiman kohtaanto-ongelmaa ja vähentämään työmarkkinoiden dynamiikkaa erityisesti pidemmällä aikavälillä. Liikkuvuusavustuksen heikentämisen sijasta tätä etuutta tulisi kehittää ja sen tunnettuutta lisätä. Me kuultiin asiantuntijakuulemisissakin, että tätä avustusta ei edes tunnusteta.

No sitten vielä, mitä tulee, puhemies, nuoriin, niin vanhempiensa taloudessa asuvan, osittaista työmarkkinatukea saavan tuen pienennys 50 prosentista 35 prosenttiin on jälleen yksi vaikeassa asemassa olevien nuorten ja perheiden toimeentuloon kohdistuva leikkaus. Tämä heikennys laajentaa perusteettomasti vanhempien elatusvelvollisuutta täysi-ikäisiin lapsiin, lisää perheiden pienituloisuutta ja kasvattaa asumis- ja toimeentulotuen tarvetta. Lisäksi korotusosien leikkaukset osuvat jälleen lapsiperheisiin kasvattaen jälleen lapsiperheköyhyyttä. Aktiiviajan korotusosia saaneista vuonna 23 kahdella kolmasosalla, eli lähes 20 000:lla, oli alaikäisiä lapsia.

Tämän esityksen vaikutuksia pienituloisten ihmisten ja perheiden toimeentuloon voidaan perustellusti pitää kohtuuttomina, etenkin kun huomioidaan aiemmat, samaan kohde-ryhmään vaikuttaneet leikkaukset ja se, ettei tälle esitykselle ole osoitettavissa minkäänlaisia myönteisiä työllisyysvaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Minusta siis tämäkin esitys on todella huono, enkä voi sitä kannattaa. Siksi esitän, että lakiehdotukset hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.17 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemiä hylkäysehdotuksia. Ne ovat niin hyviä, että heti alussa pitää tämä tärkeä asia saada hoidettua.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on jatkumo näille työttömyysturvan leikkauksille, joista on viime vuoden budjetissa tälle vuodelle lähdetty liikkeelle ja tästä eteenpäin koko ajan. Nyt meidän työttömyysturvan taso alkaa olla sellainen, että sillä ei enää kohta tulla toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

meen ollenkaan, ja voikin kysyä, romutetaanko tämä turva kokonaan ennen kuin tehdään muutos toiseen suuntaan.

Ensinnäkin täytyy sanoa, että tässä ei ole ihan pienestä määrästä kysymys, kun arvioidaan näitä rahallisia juttuja, jotka liittyvät samaan kohderyhmään kuin aikaisemmatkin työttömyysturvan leikkaukset. Työmarkkinatuen ja peruspäivärahan saajilla tämä on 114 euroa ja ansiopäivärahan saajalla, joka 3 000:n perusteella on määritelty, se olisi 208 euroa kuukaudessa. Ei ihan pieniä asioita. Ja sitten, jos ruvetaan katsomaan korotusosan leikkausta, kuinka moni on tätä saanut, niin vuonna 2023 tätä korotusosaa on saanut 26 000 ansio-osalla olevaa ihmistä. Peruspäivärahan saajista se on noin 10 900 ja työmarkkinatuella yli 50 000, eli 88 000 henkilöä on tätä 2023 saanut. Siinä mielessä puhutaan valtavan isosta joukosta.

Kun aikoinaan työttömyysturvan korotusosa luotiin, se luotiin osana työmarkkinaratkaisua. Olen ollut itse neuvottelemassa tätä vuonna 2004. Silloin, kun tehtiin tähän maahan viimeistä tulopoliittista kokonaisratkaisua, tämä korotusosa oli siellä neuvottelujen kohteena ja silloin se ensi kertaa otettiin ja sitten se levitettiin työttömyysturvaan vähän laveammin, ja siitä lähtien se on ollut. Ja mikä sen perimmäinen tarkoitus oli? Että tällä pienellä korotusosalla, joka työttömyysturvaan luotiin, annettaisiin positiivinen signaali, että kannattaa osallistua erilaisiin aktiivitoimiin ja sitä kautta myöskin saada siitä työttömyysturvaan vähän kohennusta. Tämä oli se aikomus ja tarkoitus silloin, kun se aikanaan luotiin. Osittain se on toiminut, ja minä luulen, että ei ole sillä tavalla tiedetty tämän käytöstä kuin ehkä olisi syytä ollut tietää.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä liikkuvuusavustusta supistetaan ja kotona asuvan työmarkkinatuen osuutta pienennetään 50:stä 35 prosenttiin. Tämä kokonaisuus on todella iso, ja siinä mielessä näitten vaikutus tulee heijastumaan aika moneen suomalaiseen tästä eteenpäin.

Ehkä kaikkein pahin asia tässä on se, minkä edustaja Pekonenkin äskeisessä puheenvuorossaan mainitsi, että kun täällä on näin iso määrä ihmisiä, niin noin 20 000:lla näistä saajista on lapsia ja alaikäisten lapsien yhteismäärä on 35 000. Eli tämä on siten lapsiperheköyhyyteen vaikuttava asia. Työttömyysturvan lapsikorotus ja tämäntyyppiset asiat ovat olleet kaikkein parasta köyhyyden torjuntaa — kaikkein parasta köyhyyden torjuntaa. Sen takia, kun työttömyysturvasta on leikattu lapsikorotukset, se on ollut täydellistä virhepolitiikkaa kaiken kaikkiaan. Me nähdään jo toimeentulotuen kasvu valtion budjetissa: Viime vuonna toimeentulotukea meni 700 miljoonaa, tänä vuonna noin 800 miljoonaa ja ensi vuonna 1 090 miljoonaa, eli noin 400 miljoonalla toimeentulotuki kasvaa parissa vuodessa. Se kertoo aika paljon näitten sisällöstä.

Tämä lakiesitys on syytä hylätä ja palata oikeaan työttömyysturvan kehittämiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

20.22 **Juha Viitala sd:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys jatkaa hallituksen kovia leikkauksia työttömyysturvaan. Tänä vuonna tulleet leikkaukset ovat jo lisänneet eriarvoisuutta ja köyhyyttä. Myös yhä useammat lapset joutuvat elämään köyhyydessä leikkauksien vuoksi. Hallitus vetoaa usein pohjoismaiseen malliin mutta samalla heikentää työttömyysturvaa merkittävästi alle pohjoismaisen tason. Nyt hallitus on poistamassa työmarkkinatuen korotusosat ja leikkaamassa osittaista työmarkkinatukea. Aktiivijän koro-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

tusosan poisto heikentää kannusteita osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin. Korotusosan tarkoituksena on ollut kannustaa osallistumaan työllisyyttä edistäviin palveluihin sekä mahdollistaa taloudellisesti tämä palveluihin osallistuminen.

Meidän tulisi saada yhä useampi työtön tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Tutkimukset osoittavat, että aktiivisen työvoimapolitiikan palvelut, kuten työvoimakoulutus, voivat merkittävästi parantaa työnsaantimahdollisuuksia. Varmasti tässä salissa olemme kaikki yhtä mieltä siitä, että kaikki työpanos tulisi saada työmarkkinoiden käyttöön mahdollisimman tehokkaasti. Siksi näihin palveluihin osallistumiseen tulee kannustaa erityisesti nyt, kun avoimien työpaikkojen määrä on laskussa ja pitkäaikaistyöttömyys kasvussa. Työttömille tulisi tarjota mahdollisuuksia ja kannusteita kehittää osaamistaan ja osallistua tarpeitansa vastaaviin palveluihin.

Liikkuvuusavustuksen korotusosa edistää myös työllistymistä. Liikkuvuusavustusta on voitu maksaa korotettuna työpaikan sijaitessa yli 200 kilometrin päässä kotoa. Tämän korotuksen poistaminen vähentää kannusteita ottaa vastaan kauempana olevaa työpaikkaa ja pahentaa entisestään vallitsevaa alueellista kohtaanto-ongelmaa työmarkkinoilla.

Hallitus siis omilla toimillaan heikentää työttömien työllistymisen mahdollisuuksia. Hallitus on arvioinut työttömyysturvan leikkauksille suuria laskennallisia vaikutuksia työllisyyteen, mutta tähän asti olemme nähneet vain työttömyyden kasvavan, ja hallitus vain jatkaa työttömien toimeentulosta leikkaamista. Olisiko kepin sijasta aika koettaa pikkuhiljaa sitä kuuluisaa porkkanaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.25 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia. Esityksen mukaan työllistämistä edistävien palvelujen ajalta maksettavasta peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotusosasta ja ansiopäivärahan korotetusta ansio-osasta luovuttaisiin. Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettaisiin samansuuruisia työttömyysetuutta kuin työttömänä ollessa. Lisäksi poistettaisiin mahdollisuus maksaa liikkuvuusavustusta korotettuna. Työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rahoitussäännöksissä huomioitaisiin työttömyysturvalaissa säädettyjen korotusosien poistuminen. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää pienennettäisiin siten, että se olisi 35 prosenttia siitä työmarkkinatuesta, jota vanhempiensa taloudessa asuvalle työnhakijalle muutoin työmarkkinatukena maksettaisiin.

Arvoisa rouva puhemies! Monet lausunnonantajat osoittivat huolensa näiden leikkausten vaikutuksista pienituloisille. Pelastakaa Lapset ry lausui esityksestä muun muassa seuraavaa: ”Aiemman lausuntonomme mukaisesti muistutamme, että jo vuoden 2024 aikana indeksijäädytysten ja työttömyysturvan ja asumistuen heikennysten on SOSTE ry:n laskelmissa arvioitu lisäävän köyhyyttä noin 68 000 henkilöllä, joista 16 700 on lapsia. Ensijaisten etuuksien leikkaukset kasvattavat toimeentulotuen saajien määrää 65 000 henkilöllä, vaikka juuri toimeentulotuki on luonteeltaan byrokraattinen ja siihen liittyy kannustinloukkuja. Myös THL on todennut sosiaaliturvaan kohdistettavien toimien lisäävän pienituloisuutta merkittävästi ja lisäävän eriarvoisuutta eri väestöryhmien välillä. Nyt esitettävät muutokset uhkaavat lisätä entisestään painetta toimeentulotukeen ja asumistukseen, sillä kuten esityksessä todetaan, voi osittaisen työmarkkinatuen määrän alentaminen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

lisätä ruokakunnalle maksettavan yleisen asumistuen sekä kotitaloudelle maksettavan toimeentulotuen määrää.”

Arvoisa rouva puhemies! Maassamme köyhyys lisääntyy enemmän kuin työpaikat. Siitä huolimatta hallitus näkee työttömiltä leikkaamisen oivana työllistämisen työkaluna, voisi sanoa suorastaan työllisyyden taikaseinänä — aivan käsittämätöntä. Leipäjonot kasvavat, ja näillä päätöksillä sitä jonoa kasvatetaan lisää.

Valiokunnan käsittelyssä tähän asiaan jätetyssä vastalauseessa, jonka ovat allekirjoittaneet SDP:n, vasemmistoliiton sekä vihreiden edustajat, todetaan lopuksi seuraavaa: ”Esityksen vaikutuksia pienituloisten ihmisten ja perheiden toimeentuloon voidaan perustellusti pitää kohtuuttomina, etenkin kun huomioidaan aiemmat samaan kohderyhmään vaikuttaneet leikkaukset ja se, ettei esitykselle ole osoitettavissa minkäänlaisia myönteisiä työllisyysvaikutuksia.” Näillä perusteilla tämä lakiesitys on hylättävä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

20.29 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on edellä kuullut niin hyviä puheenvuoroja, joissa on käyty perusteellisesti läpi tätä asiaa, että oma tapani ei ole lähteä toistamaan aivan samoja asioita.

Olen itse näissä yhteyksissä korostanut sitä, että työttömyysturva ei ole sanan perinteisessä mielessä mikään sosiaalituki — sellainen esimerkiksi on toimeentulotuki — vaan kysymys on työttömyysvakuutuksesta, ja se historiallisesti on syntynyt niin, että se on eräänlaista palkan jatketta. Ollaan neuvoteltu työmarkkinoilla siitä, minkä osuuden työttömyysturvasta maksavat palkansaajat, minkä osan sitten työnantajat, ja sittemmin valtio on tullut kyllä mukaan tähän. Maksuosuudet on aika tarkkaan kuvattu tuolla budjettikirjassakin, ja valtion osuus toki on tällä hetkellä aika merkittävä — toki se on perusturvassa sitten ihan erilainen kuin ansioturvassa.

Mutta haluan korostaa tätä vakuutusluonteisuutta, ja sen takia tämmöinen leikkausajattelu sopii tähän erittäin huonosti. Se on järkiperaista palkansaajien toimintaa niin, että suhdanteet kuitenkin heittelevät aika paljon. Joku suuri työpaikka saattaa jollain pienellä paikkakunnalla yhtäkkiä loppua, siinä joutuu 1 000 ihmistä työttömäksi, ja ei sitä vain sitten helppo ole työllistyä. Sitä varten meillä on tämmöinen työttömyysturva ja sen useat eri lajit. No, tässä tapauksessa vielä kysymys on nimenomaan sellaisesta työttömyysturvan osasta, jolla kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai työllistämistoimintaan, joilla sitten aktiivisesti haetaan sitä uutta työpaikkaa ja haetaan harjaantumista. Eli tässä mielessä on kerta kaikkiaan huono tämä hallituksen esitys, ja olen tietenkin samaa mieltä kuin tässä edelliset puhujat siitä, että tämä pitää hylätä.

Mitä sitten ovat nämä perustelut ja laskelmat siitä, kuinka paljon tämän mukaan syntyisi uusia työpaikkoja: Niin yksinkertaiseen ajatteluun en nyt haluaisi itse sortua, että me tarkastelisimme nykyistä työttömyyttä pelkästään hallituksen ikään kuin huonon politiikan seurauksena. Tässä on toki taustalla ihan oikeasti kansainvälisiä suhdanteita, mutta siihen olen kiinnittänyt huomiota, että nyt selitetään tätä 50 000 työpaikan vähentymistä suhdanteilla — no, annas olla, jos sitten suhdanteet kääntyvät ja lähdetään uudelleen nousuun, niin ovatko ne sitten hallituksen aikaansaannoksia vai ovatko ne myös sitten parantuneen suhdanteen aikaansaannoksia.

Mutta ennen kaikkea itse ajattelen, että tällä hetkellä työttömät on jollakin tavalla yhteiskunnallisessa keskustelussa ja ainakin täällä eduskunnassa lähes demonisoitu. Eli me

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

olemme kohdistaneet sellaisen voimakkaan täsmäiskun useisiin eri työttömyysturvan lajeihin, ja kun tiedämme, että jo aikaisemminkaan sillä työttömyysturvalla ei nyt mitenkään la-
veasti voitu elää, niin nämä leikkaukset ovat ehdottomasti olleet liian suuria.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, poissa. — Edustaja Furuholm.

20.32 **Timo Furuholm vas:** Arvoisa rouva puhemies! Itselläni ei ole sellaista tapaa kuin edustaja Lindénillä, että ei kauheasti toistele, joten toistan vähän, mitä tässä on tullut, kun aihe on niin tärkeä. [Aki Lindén: Toistin minäkin!] — No, toistitte tekin.

Tänne saliin tosissaan tulee toinen toistaan surullisempia esityksiä, jotka osuvat pienituloisten suomalaisten arkeen, ja kyllä se fiilis on sellainen, että hallitukselle ei tunnu mikään riittävän. Hallitus on toteuttanut merkittäviä leikkauksia työttömyysturvaan, mikä on johtanut eriarvoisuuden kasvuun, lapsiperheköyhyyden lisääntymiseen ja toimeentulotuki-riippuvuuden vahvistumiseen. Vaikka leikkauksille luvattiin positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, vuoden 2024 aikana työllisyys on heikentynyt merkittävästi. Ja eivät ne ennusteet vuodelle 2025:kään hyvältä näytä.

No, tämä käsiteltävä esitys jatkaa tätä linjaa. Työttömyysturvan korotusosat, kuten työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavat lisät sekä liikkuvuusavustuksen korotusosa, poistettaisiin ja osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää alennettaisiin. Näillä toimilla heikennetään entisestään niiden ihmisten toimeentuloa, jotka ovat jo valmiiksi vaikeassa asemassa.

Leikkaukset eivät vain pienennä työttömien tuloja, vaan ne myös heikentävät kannusteita osallistua työvoimapalveluihin, jotka ovat avainasemassa työllistymisen edistämisessä. Lisäksi liikkuvuusavustuksen korotusosan poistaminen vaikeuttaa työvoiman liikkuvuutta, mikä pahentaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa.

Erityisen huolestuttavaa on, kuten tässä on tullut jo monta kertaa esiin, että tämä kohdistuu raskaasti lapsiperheisiin. Aktiiviajan korotusosia saaneista kolmasosalla oli alaikäisiä lapsia, yhteensä kyse on noin 20 000 lapsesta, ja nyt nämä perheet joutuvat entistä tiukemmille. Lapsiperheköyhyyden kasvu on paitsi taloudellisesti kestänyt myös inhimillisesti täysin väärin, ja se on siten hallituksen politiikan julmimpia seurauksia, jonka hintalappu tulee olemaan pidemmällä aikavälillä valtava. Tämä hallituksen tapa kannustaa on poissa näiden lasten arjesta.

Arvoisa rouva puhemies! Tällaiset leikkaukset eivät tue työllisyyttä, mutta niiden vaikutukset pienituloisten ihmisten ja perheiden arkeen ovat musertavia. Oppositiossa odotamme edelleen esityksiä, jotka rakentavat parempia mahdollisuuksia työttömille ja heidän perheilleen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

20.34 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on käytännössä kaksi tavoitetta. Ensinnäkin esitys on osa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaista perusturvauudistusta, jonka tavoitteena on parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia. Perusturvauudistuksen tavoitteena on yksi yleistuki. Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhtenäistämällä. Hallitusohjelman mukaan osana määräytymisperusteiden yhtenäistämistä työmarkkinatuen, peruspäivärahan, sairauspäivärahan, Kansan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

eläkelaitoksen kuntoutusrahan ja vanhempainpäivärahojen vähimmäistaso yhtenäistetään ja lapsikorotukset, korotusosat ja suojaosat poistetaan.

Toinen tämän hallituksen esityksen osa on julkisen talouden korjaaminen. Ensi vuonna otamme 12,4 miljardia euroa velkaa, eli elämme vahvasti velaksi edelleen. Talous ei ole kasvanut pitkään aikaan, ja tällä esityksellä haetaan julkiseen talouteen 26,4 miljoonan euron vahvistumista.

Hallitus on tuonut tähän saliin ja hallitusohjelmassa on runsaasti työllisyyttä parantavia toimenpiteitä, joita on viety eteenpäin. Täällä puheenvuoroissa on tuotu esille korotusosien merkitystä työllisyyteen, mutta kuitenkin valiokunnankin saamien selvitysten mukaan korotusosien vaikutuksista ei ole olemassa tutkimustietoa, ja kansainvälisestäkin katsottuna on hyvin harvinaista, että velvoittavien julkisten työvoimapaalveluiden ajalta maksetaan korkeampaa etuutta. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta, kuten työ- ja tasa-arvovaliokuntakin, arvioi sitä, että todennäköisesti korotusosien ja liikkuvuusavustusten korotusosan poistamisen vaikutus työllisyyteen on merkitykseltään hyvin vähäinen.

On mielenkiintoista kuunnella täällä salissa keskustelua SDP:n näkökulmasta näihin työttömyysturvaan tehtyihin leikkauksiin ja työmarkkinauudistuksiin. SDP nimittäin kuitasi vuonna 2024 tehdyt toimenpiteet vaihtoehtobudjetissaan, ja nyt täällä salissa kuitenkin esimerkiksi edustaja Suhonen nosti esille, että nämä olivat jotenkin huonoja ja väärinä päätöksiä. Valitettavasti uskon, että ensi syksynä, kun käsittelemme vuoden 2026 vaihtoehtobudjettia, hyväksytte myös suurimman osan hallituksen tekemistä päätöksistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

20.38 **Ville Väyrynen kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Pekonen kävi mainitsemassa, mitä itse asiassa on maininnut aikaisemminkin, eli kritisoinut tätä pakoretoriikkaa, mitä kieltämättä aika usein käytetään, että nämä toimenpiteet on pakko tehdä. Olen siinä mielessä hänen kanssaan samaa mieltä, että varmasti ei sinänsä ole itseisarvoisesti pakko, mutta sitten jos ajatellaan, että halutaan oikeasti tasapainottaa meidän julkinen talous, joka on sukeltanut 15 vuotta, ja kun tällä hetkellä ovat sekä velkasuhde että velkasuhteen suunta aivan muuta tasoa kuin esimerkiksi verrokkimaissa, niin jos tämä suunta halutaan kääntää jollakin lailla ja se halutaan tehdä yrittäjyyttä, työntekoa ja työllistämistä molemmissa palkkahaitarin päissä kannustamalla, niin sitten näitä tekoja on pakko tehdä, ainakin minun näkemykseni mukaan. On ihan selvä asia, että jos me tämä halutaan tehdä niin kuin hallitusohjelmassa lukee ja niin kuin on puhuttu jo pitkän aikaa, silloin joudutaan myös säästölaeilla pureutumaan sosiaaliturvaan ja työttömyysturvaan. Se on vain vääjäämätön tosiasia.

Ja pikkusen sama asia kuin mihin edustaja Valtola tässä äsken viittasi, että tässä on kuitenkin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan edustajana puolitoista vuotta näitä keskusteluita käyty täällä illasta toiseen ja näitä on saanut todellakin puolustella, ja syystäkin, koska eivät nämä mitään helppoja päätöksiä koskaan ole tällaiset säästölait. Edustaja Lindén muistaakseni puhui demonisoinnista ja työttömien demonisoinnista, enkä itse omista enkä puolueeni puheista semmoista tunnista, mutta kyllä välillä kokee, että näitä meidän toimia ja jollakin lailla meitä pyritään demonisoimaan, ja siinä mielessä antaisin SDP:lle palautetta verrattuna vasemmistoon. Niin kuin viime viikolla moneen kertaan sanottiin, vasemmisto on yhtä lailla meidät tyrmännyt kerta toisensa jälkeen, mutta se linja jatkui myös sitten vaihtoehtobudjetissa. Me ollaan todella kaukana toisistamme, ja meillä on täysin erilai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

set keinot, miten meidän pitäisi edetä, mutta se on johdonmukaista toimintaa. Teidän kansanne tietää, mitä saa, kun tilaa, ja mielestäni silloin on helppo toimia.

Kyllä minäkin kieltämättä viime viikon jälkeen olen vähän ihmetelty muun muassa edustaja Suhosen äskeistä puheenvuoroa — että tässä me nyt taas tätä puolustellaan, ja katsotaan sitten, mitä tapahtuu vuoden päästä, onko se kuitenkin semmoinen tietynlainen hiljainen hyväksyntä. Se vähän hankaloittaa sitten tätä keskustelua, koska tätä on oikeasti illasta toiseen käyty ja yksi toisensa jälkeen nämä meidän lakimuutokset on tyrmätty, mutta ei sieltä kyllä oikein mitään semmoista selväpiirteistä vaihtoehtoa löytynyt.

Mutta jatketaan näitä keskusteluita. Nämä eivät ole helppoja, ja nämä varmasti jatkuvat vielä monta vuotta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

20.41 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! En ole kuullut kertaakaan edustaja Väyrysen demonisoivan työttömiä, mutta olen kyllä kuullut sieltä oikealta laidalta myös sellaisia puheenvuoroja niin tässä salissa kuin tämän salin ulkopuolellakin ja mediassa, joissa annetaan ymmärtää, että työttömyys on yleensä sen työttömän oma vika ja kun vain sitä keppiä tarpeeksi annetaan, niin sitten se työntekijä lähtee sinne työmaalle. Mutta tilanteessa, jossa on työttömyys nykyluokkaa ja avoimia työpaikkoja ihan mitätön määrä verrattuna siihen, ei se vain käytännössä toimi. Juuri nykyoloissahan me tarvitsisimme suhteellisen hyvää työttömyysturvaa. Voimakkaan noususuhdanteen oloissa tilanne voisi olla erilainen.

Mitä tulee sitten tähän kuittauskeskusteluun, niin en nyt lähde siihen ollenkaan, vaan ihan vilpittömästi sanon näin, että kyllä minullakin on sellainen käsitys, että vaihtoehtobudjetti tehdään itse asiassa aina kulloiseenkin valtion budjettiin perustuen. Jos esimerkiksi meidän näkemyksemme olisivat voittaneet täällä äänestyksessä viime vuonna, niin lähtötilannehan olisi toisenlainen, eli ei sitä voida kalkyloida kaikkea vain taaksepäin yhteensä.

Tai — kun olen huomannut, että tässä aika pian kollega Lyly käyttää puheenvuoron, hänellä jos kenellä on valtava työmarkkinakokemus — olen ymmärtänyt, että monta kertaa vaikeissa oloissa meillä on kuitenkin pystytty Suomessa yli tämän niin sanotun poliittisen kuilun neuvottelemaan vaikeista ratkaisuista. Ja voi olla, että jos ei meillä näin sanelupoliittisesti toimittaisi kuin tällä hetkellä, niin meillä ehkä tehtäisiin työttömyysturvaan muutoksia, jotka eivät kuitenkaan ole yksi yhteen tämä sama kuin mitä me olemme nyt täällä äänestyksillä hävinneet ja te voittaneet. Ei tämä mene niin kaavamaisesti, että sieltä pitäisi nyt laskea kumulatiivisesti kaikki ne aikaisempien budjettien laskelmat yhteen kasaan ja tehdä sitten siihen se vaihtoehtobudjetti.

Mutta haluaisin vielä tähän, kun pyysin itse asiassa puheenvuoron siihen — ja pysyn kyllä tässä kolmessa minuutissa — että tarkastusvaliokunnassa, jonka jäsen nyt olen, meillä oli erinomainen kuuleminen tässä keväällä siitä, mitä oikeastaan tapahtui siellä noin vuonna 2010, josta me laskemme nyt sen ajan alkaneen, jolloin se talouden kasvu on ollut tavattoman vähäinen. Eihän se ole siis syöksynyt. Siellä on itse asiassa tämän 15 vuoden aikana yhdeksänä vuonna ollut pientä kasvua ja kuutena vuonna sitten miinusmerkkistä, mutta onhan se matanut, se on ihan selvä, verrattuna vertailumaihin. Se olennainen uusi asia, joka minulle tuli siinä yhteydessä esille niiden tavanomaisten Nokian sakkaamisen ja idänkaupan sakkaamisen ja muiden seurauksena, oli se, että meillä vuonna 2010 työvoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

man rakenne kääntyi aivan erilaiseen suuntaan kuin muissa Pohjoismaissa. Meillä niin sanotusti työvoiman ulkopuolella iän perusteella olevan väestönosan kasvu oli voimakas ja työvoima alkoi vähentyä. Muissa Pohjoismaissa näin ei tapahtunut [Puhemies koputtaa] pitkälti ilmeisesti maahanmuuton seurauksena. Sitten tietysti innovaatiopolitiikka on yksi syy. Mutta ei kukaan asiantuntija maininnut, että meidän työttömyysturva olisi ollut pääsyy siihen, [Puhemies koputtaa] että meidän talous ei ole nyt kasvanut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.45 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannattaa katsoa tässä taaksepäin 16—17 vuotta: Taisi olla, että kokoomus on niistä 13—14 vuotta ollut hallituksessa. Kyllähän tässä pitää katsoa peiliin kaikkien, kun katsotaan, mitä tässä on vuosien varrella tapahtunut. [Ville Väyrysen välihuuto]

Ensinnäkin meillä on työttömyystilanne niin kova, että meillä jokaista avointa työpaikkaa kohti on vähintään viisi hakijaa. Silloin tällaisia aktivointitoimia, mitä tässäkin on tarkoitus olla tekemässä, ollaan nyt poistamassa juuri väärään aikaan, kun pitäisi aktivointiin kaikkia keinoja käyttää. Kun tätä lakia käsiteltiin, Kuntaliitto lausui ja antoi mielenkiintoisen lausunnon tästä, että hallituksen edellä mainittujen muutosten sekä aiemmin työttömyysetuuksiin tehtyjen heikennysten yhteisvaikutukset tulee tilastoida kootusti, tutkia ja myös kompensoida kunnille. Tämä liittyy siihen, kun kunnille siirtyy nyt aika paljon työttömyysturvan rahoitusvastuuta, ja siinä mielessä tässä on tärkeä näkökohta. Se, että tämä on tullut aikoinaan työmarkkinaratkaisun yhteydessä, on ollut osa sitä palkkaratkaisua ja sitä kokonaisuutta, mihin se on tullut. Nyt sitä yksipuolisesti puretaan, ja se ei ole hyvä asia.

Sitten jos katsotaan, miten me ollaan arvioitu — edustaja Lindén tuossa hyvin kuvasi — niin muun muassa tätä kohtaa koskien meillä on työttömyysturvan korotusosa, tämä 23,5 miljoonaa, täällä meidän vaihtoehtobudjetissa näkyvissä. Meillä on ammatilliseen koulutukseen 120 miljoonaa, ja niin pois päin. Niihin, jotka koskevat ensi vuotta ja mitkä hallitus ensi vuonna aikoo lopettaa, me ollaan varattu rahat, ja me tulemme palaamaan näihin kaikkiin kokonaisuuksiin. Kun tämä sosiaaliturva tässä romutetaan, [Puhemies koputtaa] niin varmaan tullaan kokonaisuudella aikanaan siihenkin palaamaan.

Sitten jos tätä kokonaisuutta katsotaan vielä, niin kun tämän perusosan valtio hoitaa, työmarkkinatuen hoitaa valtio, mutta tämän ansio-osan työnantajat ja palkansaajat maksavat yhteistuumin, ja se on sitä vakuutettua osaa, niin olisi kuvitellut, että tässä olisi osapuolten kanssa käyty ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan liittyvät neuvottelut ja sitä kautta haettu ratkaisuja. Nyt ne on tehty täysin yksipuolisesti. Työnantaja on niitä kaikkia tukenut, ja palkansaajapuoli on kaikkia vastustanut, ja hallitus on siirtynyt osapuoleksi työmarkkinapöytästä, ja tässä mielessä tilanne on muuttunut aika paljon. Toivoisin, että me jossain vaiheessa löydettäisiin semmoinen konsensus, että tätä meidän aikaisempaa vahvuutta eli sopimista voitaisiin käyttää hyväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun tässä edustajat Valtola ja Väyrynen ansiokkaasti viittasivat pitämääni puheeseen ja totesivat ehkä vähemmän ansiokkaasti sen, että olisin kuitannut tai SDP olisi kuitannut kaikki nämä leikkaukset ja hei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

kennykset, niin eihän tämä nyt pidä tietenkään paikkaansa. Me olemme tehneet realistisen vaihtoehtobudjetin, joka nimenomaan lähtee siitä todellisesta tilanteesta liikkeelle. Totta kai me nyt ymmärrämme sen verran, että enemmistöhallitus päättää, ja me ennakoimme, että te leikkaatte ja viette pois nämä, mitä me täällä nyt tietysti johdonmukaisesti vastustetaan niitten päätösten teon hetkellä. Kyllä me ymmärrämme, että ne lähtevät, te leikkaatte, olette leikanneet muitakin etuuksia, ja se on se tosiasiallinen reaalitilanne. [Ville Väyrösen välihuuto] Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjettiin en ota mitään kantaa, mutta meidän vaihtoehtobudjetti on reaalitilanteeseen verrattavissa oleva, elikkä me teemme siihen tilanteeseen, mikä olemassa on, mihin täällä edustajat äsken ansiokkaasti viittasivat.

Sitten vielä sen verran totean, kun ainakin edustaja Valtola viittasi siihen, että tällä työllistämistä edistävällä korotusosalla ei ole ollut havaittavissa tällaisia työllistämistä edistävää vaikutusta. Voi todeta ja tässä kyllä perustelen sitä, että varmasti tällaisella korotusosalla on vaikutusta siihen kannustavuuteen, että lähdetään sitten töitä hakemaan ja mahdollisesti työllistymään. Voisin käyttää sanamuotoa, mitä valtiovarainministerikin on käyttänyt näillä teidän työmarkkinareformeilla, että vaikka niillä ei ole osoitettavissa tosiasiallisia lukuja, niin valtiovarainministeri ansiokkaasti viittasi arkijärkeen. Kyllä minäkin voin nyt todeta samalla lailla, että kyllä arkijärjellä kun ajatellaan, niin tällainen työllistämistä edistävä korotusosa varmasti vaikuttaa positiivisesti siihen, että henkilöt lähtevät mahdollisesti työllistymään aktiivisemmin. Näin voin todeta.

Sitten vielä lopuksi se, kun te kokoomuslaiset täällä puolustatte jälleen kerran näitä työttömiltä leikkaamisia, että onhan se hieman ristiriitaista. Teidän työministerinne Satonen antoi hyvin vahvan kommentin tässä pari päivää sitten siitä, että Tanskan malli pitäisi saada työttömyysturvaan, ja tiedätte varmaan, mikä Tanskan malli on, kun puhutaan työttömyysturvan määrästä, niin siitä rahamäärästä kuin sitten siitä aikajanasta. Onhan se aika erikoista, että esitetään Tanskan mallia, jossa työttömyysturva on paljon korkeampi kuin Suomessa, ja samaan aikaan te täällä perustelette ihan sitä, minkä takia pitää leikata näitä työttömyysturvia. Erikoista yhtälöä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

20.50 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Näistä korotusosista oli työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kuullut asiantuntijoita, ja heidän lausunnostaan on tämä arvio siitä, että näillä ei työllisyysvaikutuksia käytännössä ole.

Mitä sitten tulee tähän keskusteluun vaihtoehtobudjeteista, niin minusta on ihan ok esittää ensi vuodelle erilainen vaihtoehto, millä tavalla ensi vuoden budjettia hoidetaan, mutta se ei ole rehellistä puhua samassa lauseessa sitten siitä, että olisi olemassa joku toinen vaihtoehto talouden tasapainottamisen kokonaiskuvassa. Sehän on itsensä pettämistä, jos sanotaan, että me tehtäisiin ensi vuoden budjetti eri tavalla mutta ette ota huomioon kokonaistilannetta, missä ollaan ja mihin ollaan menossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

20.51 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä puhuttiin pakkoretoriikasta, ja toistuvasti salin tuolta reunasta tulevat nämä kommentit siitä, että on pakko tehdä näitä leikkauksia. Tänään aikaisemmin — en syytä edustaja Väyrystä tai Valtolaa siitä keskustelusta — täällä salissa mainostettiin tätä bensa-alennusta niin kuin hallituksen suurena so-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2024 vp

siaaliturvatekona, kun ihmisille on nyt tarjolla halvempaa bensaa kuin mitä olisi edellisen hallituksen toimin tai ilman tämän hallituksen tiettyjä toimia. Ja se ehkä kuvastaa tätä, että ei aina ole pakko myöskään tehdä. Jos ajatellaan, että bensaveron laskeminen on 150 miljoonaa euroa ja mitä näissä kahdessa, tässä ja edellisessä, esityksessä nämä leikkaukset tarkoittavat, niin kyllä se tosiasia on vaan, että siellä on myös mahdollisuuksia liikkua näiden eri toimien välillä ja sillä tavalla näitä leikkauksia vähentää.

Arvoisa rouva puhemies! En itse nyt lähde viemään tätä keskustelua vaihtoehtobudjettiin sen enempää, mutta kun täällä vasemmistoliitto mainittiin suoraselkäisenä puolueena, ja että tietää, missä seisoo, niin haluan vain perustella omaa näkemystämme sen suhteen, miten me näemme tämän vaihtoehtobudjetin. Ajattelemme sillä tavalla, että jos haluamme saada kaikista pienituloisimmille ihmisille tässä yhteiskunnassa lisää tuloa ja parantaa heidän toimeentuloaan, niin se tarkoittaa myös sitä, että ne aikaisemmin tehdyt sosiaaliturvaleikkaukset pitää perua. Tämä oli tämän meidän ajattelumme perusta, ja en ota kantaa siihen, miten muut ovat tämän vaihtoehtobudjetin nähneet. Jatketaan tästä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä vaan tuli semmoinen mieleen, että kun työministeri Satonen on tässä viitannut nyt Tanskan malliin ja tässä on puhuttu Ruotsin mallista pitkin aikaa ja täällä on Ruotsista otettu kaikki ne mallit, jotka ovat olleet vain työnantajapuolelle mieleisiä, niin tässä alkaa kohta huoli herätä, jos Tanskan mallistakin otetaan vaan nämä lyhyet irtisanomisajat ja matalat irtisanomiskynnykset ja jätetään tämä työttömyysturvaosio kokonaan tästä ottamatta.

Minä toivon, että kun Pohjoismaista ruvetaan miettimään, minkälainen työmarkkinaympäristö esimerkiksi Tanskassa on, niin se on hyvin paljon pienempi maa, sama asukasmäärä kuin meillä, siellä on paljon pienempi se työssäkäyntialue kaiken kaikkiaan. Koska jos ajatellaan, että käytännössä se Tanskan kokoluokka on niin kuin Uusimaa ja Häme, niin onhan se työmarkkina aivan erilainen, jos siellä on viisi ja puoli miljoonaa ihmistä, kun meillä on viisi ja puoli miljoonaa koko maassa. Eli meidän täytyy myöskin ymmärtää näitten maiden väliset erot ja kulttuurit ja myös se, kuinka näissä kahdessa maassa, Ruotsissa ja Tanskassa, työmarkkinaosapuolet ja valtio ovat hyvin selkeästi tehneet työnjaon, että valtio ei sotkeennu työmarkkinaosapuolten neuvottelutoimintaan ja työmarkkinoiden tekemisiin sopimukseen, ja sillä tavalla työnjako on selvä. Täällä on kaikki nämä murrettu ja aina vain otettu ne heikommat osat niistä pohjoismaisista malleista, jotka ovat kokonaisuuksia, joihinkin ne liittyvät.

Siinäkin mielessä me voimme tässä viisastella vaikka koko illan näistä kysymyksistä, mutta haluaisin nyt vaan muistuttaa, että tämä leikkaus juuri nyt tähän aikaan, näitten korotusosien poisto, on väärä signaali, kun me tarvittaisiin kaikki keinot työttömien töihin saamiseksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.